

"ПОЛЬСКАЯ МОВА СЯРОД ІНШЫХ СЛАВЯНСКІХ МОЎ" (ІВ СУПРУНОЎСКІЯ ЧЫТАННІ)

Пад гэтай назвай 7–9 кастрычніка 2004 г. на базе кафедры тэарэтычнага і славянскага мовазнаўства філалагічнага факультэта БДУ прайшла IV Міжнародная навуковая канферэнцыя, прысвечаная памяці заснавальніка кафедры тэарэтычнага і славянскага мовазнаўства прафесара Адама Яўгенавіча Супруна. Канферэнцыя ладзілася пры падтрымцы польскай амбасады і з'явілася чарговай сустрэчай сяброў, папличнікаў і вучняў Адама Яўгенавіча з Беларусі, Польшчы, Расіі, Германіі і Венгрыі. Супруноўскія чытанні – даніна пашаны, любові і памяці настаўніку і навукоўцу – традыцыйна праводзяцца на філалагічным факультэце БДУ з 2000 г. Тэмы, абраныя арганізатарамі канферэнцыі, наўпрост звязаны з даследаваннямі А.Я. Супруна, распрацоўку якіх працягваюць прадстаўнікі навуковай школы, створанай ім.

Пленарнае пасяджэнне адкрыў загадчык кафедры тэарэтычнага і славянскага мовазнаўства прафесар Б.Ю. Норман. У выступленні ён закрануў пытанні гісторыі стварэння паланістыкі ў БДУ і адзначыў ролю А.Я. Супруна ў гэтай падзеі. Шчырыя ўспаміны прафесара К. Гадані (Самбахтэй, Венгрыя) далі магчымасць уявіць Адама Яўгенавіча не толькі як ініцыятыўнага арганізатара навуковага працэсу і славутага лінгвіста, але перадусім як чалавека – адкрытага, ветлівага і добразычлівага, з тонкім пачуццём гумару – і прыўнеслі ў акадэмічную канферэнцыю атмасферу цеплыні і сардэчнасці.

На пасяджэннях абмяркоўваліся пытанні лінгвістычнай тэорыі: прафесар Н.Б. Мячкоўская (Мінск) прадставіла ў тыпалагічным аспекце праблему традыцыйнасці літаратурнай польскай мовы; даклад прафесара В.У. Мартынава (Мінск) быў прысвечаны класіфікацыйным прыкметам рознаўзроўневых адзінак і катэгорыяльнасці ў рускай і кітайскай мовах; прафесар С. Сяткоўскі (Варшава) падкрэсліў неабходнасць інтэграванага падыходу да даследаванняў у галіне супастаўляльнага мовазнаўства; прафесар У.А. Карпаў (Мінск) разглядаў тыпы сіметрыі і асіметрыі ў польскай мове. Экскурс у гісторыю беларускай паланістыкі зрабіў прафесар Г.А. Цыхун (Мінск), распавядаючы пра цяжкасці даследніцкіх пачынанняў айчынных навукоўцаў у савецкія часы.

Шырока быў прадстаўлены спектр сінтаксічных даследаванняў. Прафесар М.У. Усеваладава (Масква) пазнаёміла слухачоў з першымі вынікамі праекта "Славянскія прыназоўнікі ў сінхроніі і дыяхроніі", над якім працуе калектыў аўтараў з Расіі, Беларусі, Украіны, Польшчы, Сербіі і Балгарыі. У аснову праекта пакладзена тэорыя беларускага моваведа П.П. Шубы – канцэпцыя полевага структуравання функцыянальнай катэгорыі прыназоўнікаў. Праблеме вызначэння межаў часцін мовы на прыкладзе славянскіх службовых слоў быў прысвечаны і даклад прафесараў В. і А. Гладравых (Берлін). Патэнцыял беларускай, польскай і рускай прыназоўнікавых сістэм у выражэнні параўнальных адносін прадставіла прафесар М.І. Канюшкевіч (Гродна). Пытанні сінтаксічнай эквівалентнасці ў польскай і рускай мовах закраналіся ў дакладах прафесараў М.Ю. Федасюка (Масква), Б.Ю. Нормана (Мінск) і Л. Пісарэк (Вроцлаў).

Прагучала таксама тэма ўзаемнага ўплыву роднасных моў. С.А. Важнік (Мінск) прасачыў працэсы сінтаксічных запазычанняў з польскай мовы ў сучаснай беларускай мове. Сацыякультурную абумоўленасць інтэрферэнцыйных працэсаў у гаворках Браслаўскага памежжа прадставіла ў дакладзе В.І. Гушчава (Мінск), этымалагічны напрамак даследаванняў разглядалі прафесары В.Я. Маісеенка (Самбахтэй, Венгрыя) і А.А. Кожынава (Мінск).

Шэраг дакладаў прысвячаўся інтэрпрэтацыі тэкстаў у знакавай прасторы. Прафесар В.В. Дзяменцеў (Самара), аналізуючы фразеалагізмы і дыялогі з папулярных фільмаў, засяродзіў увагу на маўленча-жанравых увасабленнях сяброўства ў рускай і польскай мовах. Прафесар А.Я. Міхневіч (Мінск) разглядаў семітыку афарызмаў Е. Леца. Аб пазыччай карціне сусвету рускіх і палякаў на прыкладзе вершаў М. Цвятаевай і выбранных польскіх паэтаў вяла гаворку прафесар В.А. Маслава (Віцебск). Лінгвістычныя і літаратурна-мастацкія дэтэрмінанты пазычнага перакладу з балгарскай мовы на польскую прасачыў К.І. Іваноў (Мінск). У дакладзе А.А. Казанцавай (Мінск) дэманстраваліся магчымасці паверхневай і рэканструктыўнай інтэрпрэтацыі загадак з дыялагавай структурай.

Адбылася прэзентацыя беларускіх паланістычных выданняў. Удзельнікі канферэнцыі ўшанавалі памяць Кіры Міхайлаўны Гюлюмяц, якая была вядучай паланісткай БДУ і чыё жыццё закончылася ў мінулым годзе. Загадчыца кафедры класічнай філалогіі Г.І. Шаўчэнка прадставіла двухтомны "Польска-рускі фразеалагічны слоўнік" К.М. Гюлюмяц, выданне якога стала значнай падзеяй у галіне славянскага мовазнаўства і фразеалогіі. Намеснік дэкана С.А. Важнік пазнаёміў прысутных са штогоднікам "Паланістыка", на старонках якога друкуюцца працы даследчыкаў з Беларусі, Польшчы, Расіі, Сербіі і Балгарыі. У бліжэйшы час пад назвай "Паланістыка" з'явіцца таксама манаграфічная серыя. Увазе гасцей быў прапанаваны зборнік матэрыялаў навуковай канферэнцыі, прысвечаны памяці К.М. Гюлюмяц "Актуальныя праблемы філалагічных навук" (Мінск, 2004).

Канферэнцыя прайшла на высокім навуковым узроўні: бурлівыя дыскусіі і абмеркаванні дакладаў сведчылі пра зацікаўленасць, праяўленую ўдзельнікамі і гасцямі IV Супруноўскіх чытанняў. Прыемна адзначыць і тое, што канферэнцыя прыцягнула ўвагу студэнтаў як актыўных слухачоў.

А.А. Казанцава,

кандыдат філалагічных навук,

выкладчык кафедры тэарэтычнага і славянскага мовазнаўства